

РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Згідно зі ст. 251 ЦК строком є певний період у часі, зі спливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Відповідно до ст. 252 ЦК строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами. Частиною другою цієї ж статті передбачено, що термін визначається календарною датою або вказівкою на подію, яка має неминуче настати.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 14 травня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши у судовому засіданні справу за позовом публічного акціонерного товариства «Укргазвидобування» до А.К.М. про зобов'язання повернути майно за касаційною скаргою публічного акціонерного товариства «Укргазвидобування» на рішення Київського районного суду м. Харкова від 13 листопада 2013 р. та ухвалу апеляційного суду Харківської області від 23 грудня 2013 р.,

в с т а н о в и л а:

У липні 2013 р. публічне акціонерне товариство «Укргазвидобування» в особі філії газопромислового управління «Шебелинкагазвидобування» (далі — ПАТ «Укргазвидобування») звернулось до суду з указаним позовом, в якому просило зобов'язати А.К.М. повернути публічному акціонерному товариству «Укргазвидобування» в особі філії газопромислового управління «Шебелинкагазвидобування» майно, що було передано у позичку за договором № 110-22 від 26 березня 2010 р.; зобов'язати відповідача усунути перешкоди у користуванні майном шляхом звільнення приміщення, стягнути судові витрати.

Свої вимоги позивач мотивував тим, що 26 березня 2009 р. між дочірньою компанією «Укргазвидобування» національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» в особі газопромислового управління «Харківгазвидобування» (далі — ДК «Укргазвидобування») та Б.К.М., яка змінила прізвище на А.К.М., був укладений договір позички, як з працівником підприємства, згідно з умовами якого позичкодавець, відповідно до ст. ст. 827–836 ЦК України та на умовах зазначеного договору, передав, а користувач прийняла у тимчасове користування житлове приміщення — квартиру та інші матеріальні цінності згідно додатку № 1. Вказував, що 10 лютого 2011 р. А.К.М. була звільнена з роботи, а тому з цього часу на неї не розповсюджуються умови колективного договору щодо гарантій забезпечення житлом від підприємства. Зазначав, що оскільки в договорі позички від 26 березня 2009 р. не встановлений конкретно строк його дії, він вважається укладеним на невизначений строк. 18 січня 2012 р. відповідачу було направлено повідомлення про відмову від договору позички з вимогою про звільнення житлового приміщення до 30 квітня 2013 р., однак, вона вказані вимоги не виконала.

Рішенням Київського районного суду м. Харкова від 13 листопада 2013 року, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Харківської області від 23 грудня 2013 р., у задоволенні позову відмовлено.

У касаційній скарзі ПАТ «Укргазвидобування», посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права, просить судові рішення скасувати, ухвалити нове рішення, яким позов задовольнити.

Заслухавши доповідь судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, дослідивши матеріали справи та перевіrivши наведені у касаційній скарзі доводи, колегія суддів дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає частковому задоволенню.

Відповідно до ст. 324 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Суд першої інстанції, відмовляючи у задоволенні позову, з висновком якого погодився й апеляційний суд, виходив із того, що сторони, укладаючи договір, встановили альтернативний кінцевий термін дії договору, а саме до надання користувачу квартири в порядку, встановленому ДК «Укргазвидобування», або до 49 років. Оскільки відповідачу не було надано квартиру за умовами договору, тому має бути застосований кінцевий строк дії позички — 49 років. Крім того, позивач не надав суду доказів про те, що саме він є власником спірної квартири.

Проте погодитися з такими висновками судів попередніх інстанцій не можна.

Відповідно до ст. 213 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Законним є рішення, яким суд, виконавши всі вимоги цивільного судочинства, вирішив справу згідно із законом.

Обґрунтованим є рішення, ухвалене на основі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

Згідно зі ст. 214 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує, зокрема, такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин; 5) чи слід позов задовольнити або в позові відмовити; 6) як розподілити між сторонами судові витрати.

Судами встановлено, що 26 березня 2009 р. між ДК «Укргазвидобування» та А.К.М. було укладено договір, за умовами якого остання прийняла у тимчасове користування житлове приміщення та інші матеріальні цінності згідно з додатком № 1 до даного договору.

Відповідно до п. 1.2 вказаного договору майно надається для проживання з правом прописки/реєстрації користувача та членів його сім'ї до надання йому ДК «Укргазвидобування» квартири в порядку, встановленому в Компанії.

Також цим договором передбачені умови повернення майна (п. 5.1), термін дії договору (п.п. 6.1, 6.2), умови припинення договору (п.п. 8.1, 8.2) та інші умови.

Так, п.п. 6.1, 6.2 договору позичка встановлюється терміном відповідно до п. 1.2, але не більше 49 років. Договір набуває чинності з моменту його нотаріального посвідчення і діє до його припинення згідно із умовою, передбаченою п. 1.2. цього договору.

Згідно вимог ст. 251 ЦК України строком є певний період у часі, зі спливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Відповідно до ст. 252 ЦК України строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами. Частиною другою даної статті передбачено, що термін визначається календарною датою або вказівкою на подію, яка має неминуче настати.

Відповідно до ст. 827 ЦК України за договором позички одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає або зобов'язується передати другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку.

Користування річчю вважається безоплатним, якщо сторони прямо домовилися про це або якщо це впливає із суті відносин між ними. До договору позички застосовуються положення глави 58 цього Кодексу.

Згідно ч. 3 ст. 834 ЦК України особа, яка стала власником речі, переданої у користування, має право вимагати розірвання договору, який укладено без

визначення строку. Про розірвання договору користувач має бути повідомлений заздалегідь, у строк, що відповідає меті позички.

Відповідно до ч. 1 ст. 763 ЦК України договір найму укладається на строк, встановлений договором.

З матеріалів справи убачається, що у відповідності до п. 1.2 договору від 26 березня 2009 р. спірна квартира була передана А.К.М. для проживання з правом прописки/реєстрації користувача та членів її сім'ї до надання їй ДК «Укргазвидобування» квартири в порядку, встановленому в Компанії.

А.К.М. була звільнена з посади економіста в ГПУ «Харківгазвидобування» ДК «Укргазвидобування» НАК «Нафтогаз України» у зв'язку з скороченням штату на підставі п. 1 ст. 40 КЗпП України, що підтверджується наказом № 106-к від 10 лютого 2011 р.

Таким чином, п. 1.2 договору від 26 березня 2009 р., відповідно до ст. 252 ЦК України, не може вважатись датою настання події, з якою сторони пов'язували настання події припинення договору, оскільки зазначена подія вже не відбудеться.

Згідно з ч. 2 ст. 763 ЦК України якщо строк найму не встановлений, договір найму вважається укладеним на невизначений строк. Кожна із сторін договору найму, укладеного на невизначений строк, може відмовитися від договору в будь-який час, письмово попередивши про це другу сторону за один місяць, а у разі найму нерухомого майна – за три місяці.

18 січня 2013 р. А.К.М. було направлено повідомлення про відмову від договору позички від 26 березня 2009 р. з вимогою про звільнення житлового приміщення та передання майна згідно з актом приймання-передачі в термін до 30 квітня 2013 р.

Вказана вимога одержана А.К.М. 26 січня 2013 р.

Відповідно до частини другої статті 782 ЦК України у разі відмови наймодавця від договору найму договір є розірваним з моменту одержання наймачем повідомлення наймодавця про відмову від договору.

Суди, вирішуючи спір по суті, не врахували, що з моменту звільнення А.К.М., на неї не розповсюджуються умови колективного договору підприємства, зокрема щодо гарантій забезпечення житлом від підприємства, та дійшли передчасного висновку про те, що строк договору становить 49 років.

Згідно вимог ст. 391 ЦК України власник майна має право вимагати усунення перешкод у здійсненні ним права користування та розпоряджання своїм майном.

Передчасним є висновок судів про те, що ПАТ «Укргазвидобування» не має права вимагати повернення майна та усунення перешкод у користуванні ним.

Статтею 334 ЦК України визначено момент набуття права власності за договором. Згідно з п. 1 прикінцевих та перехідних положень ЦК України набрав чинність з 1 січня 2004 року.

Право власності на спірну квартиру виникло у ДК «Укргазвидобування» з моменту нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу від 14 листопада 2001 р. приватним нотаріусом Харківського міського нотаріального округу Т.О.В., 27 грудня 2012 р. проведено державну реєстрацію припинення юридичної особи ДК «Укргазвидобування» шляхом перетворення у ПАТ «Укргазвидобування».

Згідно зі ст. 108 ЦК України перетворенням юридичної особи є зміна її організаційно-правової форми. У разі перетворення до нової юридичної особи переходять усе майно, усі права і обов'язки попередньої юридичної особи.

Пунктом 1.2. Розділу 1 Статуту ПАТ «Укргазвидобування» визначено, що товариство є правонаступником усіх майнових та немайнових прав і обов'язків ДК «Укргазвидобування».

Таким чином, суди, у порушення ст. ст. 213, 214, 303, 316 ЦПК України, на вказані вимоги закону уваги не звернули, не визначились з характером спірних правовідносин та правовою нормою, яка підлягає застосуванню до них, не врахували, що договір від 26 березня 2009 р. є укладеним на невизначений строк, власник спірної квартири завчасно повідомляв відповідача про звільнення приміщення, а тому відповідно до ст. 338 ЦПК України ухвалені у справі судові рішення підлягають скасуванню з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись ст. ст. 333, 338, 345 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а :

Касаційну скаргу публічного акціонерного товариства «Укргазвидобування» задовольнити частково.

Рішення Київського районного суду м. Харкова від 13 листопада 2013 р. та ухвалу апеляційного суду Харківської області від 23 грудня 2013 р. скасувати.

Справу передати на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Статтею 217 ЦК визначено, що недійсність окремої частини правочину не має наслідком недійсність інших його частин і правочину в цілому, якщо можна припустити, що правочин був би вчинений і без включення до нього недійсної частини.

Оскільки відповідно до ст. 15 Закону України «Про оренду землі» строк є однією з істотних умов договору оренди земельної ділянки, суд не звер-

нув уваги і не перевірів, чи може бути договір визнаний частково недійсним за наявності підстав вважати, що під час укладення договору сторони погодили усі його істотні умови, передбачені ч. 1 ст. 15 Закону України «Про оренду землі».

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 21 травня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом С.Л.П. до Селянського фермерського об'єднання «Володимирівське», треті особи: Відділ Держземагенства у Долинському районі Кіровоградської області, Реєстраційна служба Головного управління юстиції у Кіровоградській області, про визнання недійсним договору оренди земельної ділянки та заборону користуватися земельною ділянкою за касаційною скаргою С.Л.П. на рішення Долинського районного суду Кіровоградської області від 24 жовтня 2013 р. та рішення апеляційного суду Кіровоградської області від 04 грудня 2013 р.,

в с т а н о в и л а:

У жовтні 2013 р. С.Л.П. звернулася до суду з позовом, у якому зазначала, що 29 грудня 2003 р. між нею та Селянським фермерським об'єднанням «Володимирівське» (далі — СФО «Володимирівське») укладений договір оренди земельної ділянки строком на 5 років. Після укладання вказаного договору оренди керівник СФО «Володимирівське» Д.В.І. не повернув орендодавцю примірник договору, у 2009 році Д.В.І. помер, а новий керівник С.В.М. пояснив, що попередній керівник не передав йому другого примірника договору.

Навесні 2009 р., коли закінчилася дія договору оренди земельної ділянки, позивачка звернулася до керівника СФО «Володимирівське» С.В.М. для дальшого розпорядження своєю земельною ділянкою на власний розсуд. Однак керівник СФО «Володимирівське» пояснив, що вона вчасно не звернулася до орендаря з відповідною заявою про припинення дії договору оренди землі, а тому договір оренди земельної ділянки автоматично продовжив свою дію на той же термін і на тих же умовах, тобто до 29 грудня 2013 р.

У 2012 р. С.Л.П. звернулася до керівника СФО «Володимирівське» з тим, що майже через рік закінчується дія договору оренди її земельної ділянки і вона не бажає її продовжувати, однак керівник СФО «Володимирівське» зазначив, що позивачка надала в оренду свою земельну ділянку строком не на 5, а на 15 років і повертати її до 29 грудня 2018 р. він не збирається.

Просила визнати недійсним договір оренди земельної ділянки та заборонити відповідачу користуватися спірною земельною ділянкою.

Рішенням Долинського районного суду Кіровоградської області від 24 жовтня 2013 р. позов задоволено частково. Визнано недійсним окрему частину договору оренди земельної ділянки, укладеного 29 грудня 2003 р. між СФО «Володимирівське» та С.Л.П., зареєстрованого ДП «КРЦЗДК» 29 грудня 2003 р. за № 479, а саме: п. 1.2, згідно з яким сторони погодилися на оренду земельної ділянки протягом 15 (п'ятнадцяти) років, починаючи з 29 грудня 2003 р. і закінчуючи 31 грудня 2018 р., вважати цей договір дійсним у частині погодження сторонами строку оренди земельної ділянки протягом 5 років, починаючи з 29 грудня 2003 р., з наступною пролонгацією 29 грудня 2008 р. на тих же умовах, тобто до 29 грудня 2013 р.

Заборонено після 29 грудня 2013 р. СФО «Володимирівське» користуватися належною С.Л.П. земельною ділянкою площею 7,40 га, що розташована на території Гурівської сільської ради Долинського району Кіровоградської області без її згоди. У іншій частині позову відмовлено. Вирішено питання про розподіл судових витрат.

Рішенням апеляційного суду Кіровоградської області від 04 грудня 2013 р. рішення Долинського районного суду Кіровоградської області від 24 жовтня 2013 р. скасовано, у задоволенні позову відмовлено.

У касаційній скарзі С.Л.П., посилаючись на порушення судами норм матеріального та процесуального права, просить скасувати рішення судів першої та апеляційної інстанцій та ухвалити нове рішення, яким позов задовольнити.

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, заслухавши доповідь судді, вивчивши матеріали цивільної справи та дослідивши доводи касаційної скарги, вважає, що вона має бути частково задоволена.

Відмовляючи у позові, апеляційний суд керувався тим, що сторонами погоджено строк дії договору оренди земельної ділянки від 29 грудня 2003 р. у 15 років, що підтверджено реєстрацією спірного договору на вказаний термін. Також при укладенні договору сторонами погоджено усі його істотні умови, передбачені ч. 1 ст. 15 Закону України «Про оренду землі» у редакції станом на 05 листопада 2003 р., тому підстав для застосування ч. 2 ст. 15 Закону України «Про оренду землі» не вбачається.

Із такими висновками погодитися не можна з огляду на наступне.

За вимогами ст. ст. 213, 214, 316 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Рішення є законним тоді, коли суд, виконавши всі вимоги цивільного процесуального законодавства і всебічно перевіrivши обставини, вирішив справу відповідно до норм матеріального права, що підлягають застосуванню до даних правовідносин, а за їх відсутності — на підставі закону, що регу-

лює подібні відносини, або керуючись загальними засадами і змістом законодавства України.

Обґрунтованим визнається рішення, у якому повно відображені обставини, що мають значення для цієї справи, висновки суду про встановлені обставини і правові наслідки є вичерпними, відповідають дійсності і підтверджуються достовірними доказами, дослідженими в судовому засіданні.

При ухваленні рішення суд зобов'язаний з'ясувати питання, зокрема, щодо: наявності обставин (фактів), якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та навести докази на їх підтвердження; наявності інших фактичних даних, які мають значення для вирішення справи; правовідносин, зумовлених встановленими фактами. У рішенні суду обов'язково повинні бути зазначені встановлені судом факти і відповідні їм правовідносини.

Вказані вимоги судом у повному обсязі не дотримано.

Із матеріалів цивільної справи вбачається, що 29 грудня 2009 р. між С.Л.П. та СФО «Володимирівське» укладено договір оренди земельної ділянки площею 7,40 га, що розташована на території Гурівської сільської ради Долинського району Кіровоградської області, власником якої згідно з державним актом на право власності від 01 листопада 1999 р. є С.Л.П.

Відповідно до ч. 1 ст. 792 ЦК України за договором найму (оренди) земельної ділянки наймодавець зобов'язується передати наймачеві земельну ділянку на встановлений договором строк у володіння та користування за плату.

Згідно зі ст. 13 Закону України «Про оренду землі» (далі — Закон) договір оренди землі — це договір, за яким орендодавець зобов'язаний за плату передати орендареві земельну ділянку у володіння і користування на певний строк, а орендар зобов'язаний використовувати земельну ділянку відповідно до умов договору та вимог земельного законодавства.

За ч. 1 ст. 14 Закону договір оренди землі укладається у письмовій формі і за бажанням однієї із сторін може бути посвідчений нотаріально.

Постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2004 р. № 220 затверджено Типовий договір оренди землі.

Відповідно до ст. 15 Закону передбачено істотні умови вказаного договору, однією з яких є строк дії договору оренди.

У п. 1.2 договору друкованими літерами вказано: «Сторони погоджуються на оренду земельної ділянки протягом 5 (п'ять) років, починаючи з (прочерк) року і закінчуючи (прочерк) року». При цьому ручкою текст «5 (п'ять) років» перекреслено та зверху дописано «п'ятнадцять», та заповнено пробіли з 29 грудня 2003 р. по 31 грудня 2018 р.

Однак вказане виправлення не обумовлене підписами сторін, також не зазначено і перед підписом орендодавця, що він ознайомлений з внесеними змінами до істотної умови договору, його строку, та погоджується з ним, що не відповідає вимогам Національного стандарту України ДСТУ 4163-2003

«Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів».

Згідно зі ст. 203 ЦК України волевиявлення учасника правочину має бути вільним та відповідати його внутрішній волі, недодержання цього є підставою недійсності правочину.

Статтею 217 ЦК України визначено, що недійсність окремої частини правочину не має наслідком недійсності інших його частин і правочину в цілому, якщо можна припустити, що правочин був би вчинений і без включення до нього недійсної частини.

Оскільки строк є однією з істотних умов договору оренди, суд не звернув уваги і не перевіряв, чи може бути договір визнаний частково недійсним.

Судом апеляційної інстанції безпідставно зроблена переоцінка доказів, тому рішення апеляційного суду має бути скасоване з передачею справи на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Керуючись ст. ст. 333, 335, 336, 338, 343, 344, 345, 347 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу С.Л.П. задовольнити частково.

Рішення апеляційного суду Кіровоградської області від 04 грудня 2013 р. скасувати, справу передати на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Позови вважаються тотожними тільки тоді, коли в них одночасно збігаються сторони, підстава і предмет. При визначенні підстави позову як елементу його змісту суд повинен перевірити, на підставі чого, тобто яких фактів (обставин) і закону, позивач просить про захист свого права.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 28 травня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом Д.Л.М. до Г.С.Б., треті особи:

Головне управління юстиції у м. Києві, приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Р.І.І., про визнання договору дарування квартири недійсним, відшкодування майнової та моральної шкоди за касаційною скаргою Д.Л.М. на ухвалу Шевченківського районного суду м. Києва від 15 січня 2014 року та ухвалу апеляційного суду м. Києва від 13 лютого 2014 року,

в с т а н о в и л а:

У серпні 2013 року Д.Л.М. звернулася до суду із зазначеним вище позовом, посилаючись на те, що вона 30 жовтня 2010 року подарувала відповідачу 1/2 частку квартири в м. Києві під впливом тяжких обставин, а саме вони з покійною матір'ю були самотніми і потребували сторонньої допомоги в частині утримання майна в належному стані, оплаті житлово-комунальних послуг, витрат на лікування, а відповідач обіцяв надати таку допомогу, проте не надав.

Ураховуючи викладене, позивач на підставі ст. 233 ЦК України просила суд визнати договір дарування від 30 жовтня 2010 року 1/2 частки квартири недійсним з моменту його укладення; визнати за нею право власності на вказану частку квартири; стягнути з відповідача на її користь 10 тис. грн на відшкодування майнової шкоди та 100 тис. грн на відшкодування моральної шкоди.

Ухвалою Шевченківського районного суду м. Києва від 15 січня 2014 року, залишеною без змін ухвалою апеляційного суду м. Києва від 13 лютого 2014 року, клопотання Г.С.Б. про закриття провадження у справі задоволено частково. Провадження у справі в частині позовних вимог про визнання договору дарування від 30 жовтня 2010 року 1/2 частку квартири, укладеного між Д.Л.М. та Г.С.Б., недійсним з моменту його укладення та визнання за Д.Л.М. права власності на 1/2 частку вказаної квартири закрито.

У касаційній скарзі Д.Л.М., посилаючись на порушення судами норм процесуального права, просить скасувати оскаржувані судові рішення та передати справу в частині визнання недійсним договору дарування від 30 жовтня 2010 року до суду першої інстанції для провадження розгляду.

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, заслухавши суддю-доповідача, обговоривши доводи касаційної скарги та перевіrivши матеріали справи, дійшла висновку, що скарга підлягає задоволенню з наступних підстав.

Відповідно до ст. 324 ЦПК України підставами для касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Закриваючи провадження у справі в частині позовних вимог про визнання договору дарування від 30 жовтня 2010 року недійсним з моменту

його укладення та визнання за Д.Л.М. права власності на 1/2 частку вказаної квартири, суд першої інстанції, з висновком якого погодився і суд апеляційної інстанції, виходив з того, що є рішення суду, яке набрало законної сили та яким вирішено спір між тими самими сторонами, про той самий предмет спору й з тих самих підстав.

Погодитись з таким висновком суду не можна, оскільки до них суд дійшов з порушенням норм процесуального права, а апеляційний суд зазначені порушення не усунув.

Судом установлено, що в лютому 2013 року Д.Л.М. зверталась до суду з позовом до Г.С.Б., треті особи: Головне управління юстиції у м. Києві, приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Р.І.І., про визнання недійсним договору дарування квартири, в якому просила визнати недійсним укладений між сторонами договір дарування від 30 жовтня 2010 року 1/2 частки квартири на підставі ч. 1 ст. 229 ЦК України, посилаючись на те, що він був укладений внаслідок помилки, оскільки вона вважала, що укладає з Г.С.Б. договір довічного утримання.

Рішенням Шевченківського районного суду м. Києва від 18 липня 2013 року, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду м. Києва від 10 грудня 2013 року, у задоволенні позову Д.Л.М. відмовлено.

Зазначене рішення суду визнано судами як таке, що ухвалене з приводу спору між тими самими сторонами, про той же самий предмет і з тих же самих підстав, з яких у серпні 2013 року заявлено новий позов про визнання договору дарування квартири недійсним.

Разом з тим, позови вважаються тотожними тільки в тому випадку, коли в них одночасно співпадають сторони, підстава і предмет. При визначенні підстави позову як елементу його змісту, суд повинен перевірити на підставі чого, тобто яких фактів (обставин) і закону, позивач просить про захист свого права.

Звернувшись до суду з новим позовом, на відміну від попереднього, позивач зазначала нові факти укладення спірного договору та просила суд на підставі ст. ст. 230, 233 ЦК України визнати його недійсним.

Згідно зі ст. 55 Конституції України права та свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожна особа має право в порядку, встановленому законом, звернутися за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів (ч. 1. ст. 3 ЦПК України).

Відповідно до чч. 1, 3, 5 ст. 203 ЦК України зміст правочину не може суперечити цьому Кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також моральним засадам суспільства. Волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати його внутрішній волі. Правочин має бути спрямований на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним.

Згідно з чч. 1, 3 ст. 215 підставою недійсності правочину є недодержання в момент вчинення правочину стороною (сторонами) вимог, які вста-

новлені чч. 1–3, 5 і 6 ст. 203 цього Кодексу. Якщо недійсність правочину прямо не встановлена законом, але одна із сторін або інша заінтересована особа заперечує його дійсність на підставах, встановлених законом, такий правочин може бути визнаний судом недійсним (оспорюваний правочин).

Статтею 230 ЦК України передбачено правові наслідки вчинення правочину під впливом обману, а саме, якщо одна зі сторін правочину навмисне ввела другу сторону в оману щодо обставин, які мають істотне значення.

Відповідно до ст. 233 ЦК України правочин, який вчинено особою під впливом тяжкої для неї обставини і на вкрай не вигідних умовах, може бути визнаний судом недійсним незалежно від того, хто був ініціатором такого правочину. При визнанні такого правочину недійсним застосовуються наслідки, встановлені статтею 216 цього Кодексу. Сторона, яка скористалася тяжкою обставиною, зобов'язана відшкодувати другій стороні збитки і моральну шкоду, що завдані їй у зв'язку з вчиненням цього правочину.

Ураховуючи викладене, судова колегія вважає, що суд на зазначене уваги не звернув та не з'ясував усіх обставин, що мають процесуальне значення для прийняття рішення про закриття провадження у справі.

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 342 ЦПК України суд касаційної інстанції скасовує ухвалу і передає питання на новий розгляд до суду першої інстанції, якщо було порушено порядок, встановлений для його вирішення.

Керуючись ст. ст. 336, 342 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ,

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу Д.Л.М. задовольнити.

Ухвалу Шевченківського районного суду м. Києва від 15 січня 2014 року та ухвалу апеляційного суду м. Києва від 13 лютого 2014 року скасувати, а справу передати до суду першої інстанції для розгляду справи по суті.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Відповідно до ст. 287 ЦПК заява про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичної особи у випадках, встановлених законом, подається до суду за місцезнаходженням банку, що обслуговує таку юридичну або фізичну особу.

Згідно зі ст. 288 ЦПК у заяві про розкриття банківської таємниці має бути зазначено обґрунтування необхідності та обставин, за яких вимагається розкриття інформації, що містить банківську таємницю, щодо особи, із зазначенням положень законів, які надають відповідні повноваження, або

прав та інтересів, які порушено, обсяги інформації, яка містить банківську таємницю, щодо особи та мету її використання.

Зі змісту підпункту 19-1.1.35 п. 19-1.1 ст. 19-1 ПК вбачається, що, крім основних функцій контролюючих органів щодо здійснення контролю за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування і сплати податків (зборів) та контролю за додержанням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), проведенням розрахункових операцій, контролюючі органи також вживають заходів щодо виявлення, аналізу та перевірки фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму.

Відповідно до підпункту 75.1.2 п. 75.1 ст. 75 ПК документальною перевіркою вважається перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх передбачених цим Кодексом податків та зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами) та яка проводиться на підставі податкових декларацій (розрахунків), фінансової, статистичної та іншої звітності, реєстрів податкового та бухгалтерського обліку, ведення яких передбачено законом, первинних документів, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку і пов'язані з нарахуванням і сплатою податків та зборів, виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також отриманих в установленому законодавством порядку контролюючим органом документів та податкової інформації, у тому числі за результатами перевірок інших платників податків.

Таким чином, документальна перевірка може проводитись лише у разі наявності документів бухгалтерського та податкового обліку.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 28 травня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за заявою Державної податкової інспекції у Ленінському районі м. Дніпропетровська Головного управління Міндоходів у Дніпропетровській області, заінтересовані особи: товариство з обмеженою відповідальністю «Техпромелектрик», акціонерне товариство «Таскомбанк», про розкриття інформації, що містить банківську таємницю, за касаційною скаргою Державної податкової інспекції у Ленінському районі м. Дніпропетровська Головного управління Міндоходів у Дніпропетровській

області на рішення Оболонського районного суду м. Києва від 10 грудня 2013 року та ухвалу апеляційного суду м. Києва від 19 лютого 2014 року,

встановила:

У жовтні 2013 року Державна податкова інспекція у Ленінському районі м. Дніпропетровська Головного управління Міндоходів у Дніпропетровській області (далі — ДПІ у Ленінському районі м. Дніпропетровська ГУ Міндоходів у Дніпропетровській області), посилаючись на те, що нею було отримано інформацію про порушення товариством з обмеженою відповідальністю «Техпромелектрик» (далі — ТОВ «Техпромелектрик») норм податкового, валютного та іншого законодавства. З метою всебічного з'ясування обставин співробітниками інспекції 27 серпня 2013 року було складено лист про надання цим товариством пояснень та їх документального підтвердження. Фахівцями підприємства було здійснено вихід на підприємство, проте вказаний лист підприємству вручено не було у зв'язку з його відсутністю за місцем реєстрації, у зв'язку з чим було складено акт № 89 про неможливість вручення листа. Крім того, нею було направлено до Головного відділу податкової міліції у Красногвардійському районі м. Дніпропетровська лист від 27 серпня 2013 року на предмет встановлення місця знаходження підприємства. Заявник зазначала, що відсутність підприємства за місцем реєстрації позбавляє можливості заявника здійснити всі передбачені законом заходи щодо контролю за своєчасністю та повнотою сплати платником податків та зборів.

Ураховуючи наведене, заявник просив зобов'язати акціонерне товариство «Таскомбанк» розкрити інформацію, що містить банківську таємницю відносно ТОВ «Техпромелектрик».

Рішенням Оболонського районного суду м. Києва від 10 грудня 2013 року, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду м. Києва від 19 лютого 2014 року, у задоволенні заяви ДПІ у Ленінському районі м. Дніпропетровська Головного управління Міндоходів у Дніпропетровській області відмовлено.

У касаційній скарзі ДПІ у Ленінському районі м. Дніпропетровська Головного управління Міндоходів у Дніпропетровській області, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права й порушення норм процесуального права, просить скасувати судові рішення та ухвалити нове рішення, яким заяву задовольнити.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Згідно із ч. 2 ст. 324 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Відмовляючи у задоволенні заяви, суд першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, виходив із того, що заявником не обґрунтовано період, за який слід розкрити банківську таємницю. Крім того, заявником не зазначено, чи було встановлено місцезнаходження ТОВ «Техпромелектрик» за

запитом заявника до ГВДПІ у Красногвардійському районі м. Дніпропетровська.

Проте повністю погодитись із такими висновками судів не можна.

Відповідно до ст. 213 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Згідно зі ст. 214 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує, зокрема, такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин; 5) чи слід позов задовольнити або в позові відмовити; 6) як розподілити між сторонами судові витрати.

Зазначеним вимогам закону судові рішення не відповідають.

Відповідно до ст. 287 ЦПК України заява про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичної особи у випадках, встановлених законом, подається до суду за місцезнаходженням банку, що обслуговує таку юридичну або фізичну особу.

Згідно зі ст. 288 ЦПК України у заяві про розкриття банківської таємниці має бути зазначено обґрунтування необхідності та обставин, за яких вимагається розкриття інформації, що містить банківську таємницю, щодо особи, із зазначенням положень законів, які надають відповідні повноваження, або прав та інтересів, які порушено, обсяги інформації, яка містить банківську таємницю, щодо особи та мету її використання.

Згідно довідки про взяття на облік платника податків ТОВ «Техпром-електрик» узятий на облік в органах Державної податкової служби 5 червня 2000 року за № 7211 та перебуває на обліку по теперішній час.

Зі змісту п/п 19-1.1.35 п. 19-1.1 ст. 19-1 ПК України вбачається, що крім основних функцій контролюючих органів щодо здійснення контролю за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування і сплати податків (зборів) та контролю за додержанням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), проведенням розрахункових операцій, контролюючі органи також вживають заходів щодо виявлення, аналізу та перевірки фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму.

Відповідно до п/п 75.1.2 п. 75.1 ст. 75 ПК України документальною перевіркою вважається перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх передбачених цим Кодексом податків та зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору,

оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами) та яка проводиться на підставі податкових декларацій (розрахунків), фінансової, статистичної та іншої звітності, реєстрів податкового та бухгалтерського обліку, ведення яких передбачено законом, первинних документів, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку і пов'язані з нарахуванням і сплатою податків та зборів, виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також отриманих в установленому законодавством порядку контролюючим органом документів та податкової інформації, у тому числі за результатами перевірок інших платників податків.

Тобто документальна перевірка може проводитись лише у разі наявності документів бухгалтерського та податкового обліку.

Суди не врахували зазначене, як і те, що відсутність необхідних документів та відомостей позбавляє контролюючий орган можливості здійснити перевірку платника податків.

З акту ДПІ у Ленінському районі м. Дніпропетровська ГУ Міндоходів у Дніпропетровській області від 27 серпня 2013 року вбачається, що лист про надання пояснень та їх документальне підтвердження від 27 серпня 2013 року вручити неможливо у зв'язку з відсутністю ТОВ «Техпромелектрик» за його місцем реєстрації.

У п/п 16.1.11 п. 16.1 ст. 16 ПК України зазначено, що платник податків зобов'язаний повідомляти контролюючі органи про зміну місцезнаходження юридичної особи та зміну місця проживання фізичної особи – підприємця.

Суди на зазначене положення закону уваги не звернули, не врахували, що товариством не повідомлено контролюючі органи про своє місцезнаходження, чим порушено вказані приписи.

Відповідно до пп. 1, 2 ст. 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність» інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається банками на письмовий запит або з письмового дозволу відповідної юридичної чи фізичної особи; за рішенням суду.

У п. 12 постанови пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30 вересня 2011 року № 10 «Про судову практику в цивільних справах про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб» роз'яснено, що згідно зі ст. 19 Конституції України органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

У зв'язку із цим у разі, якщо підставою звернення до суду, зокрема, органу державної податкової служби із заявою про розкриття банківської таємниці, є дії порушника податкового законодавства і стосовно таких дій для цих органів відповідними спеціальними законами передбачений спосіб реагування, то суд не має підстав для задоволення заяви. Винятком є обґрунто-

вані посилення заявника на неможливість вчинення ним дій відповідно до способів реагування, передбачених зазначеними законами. Зокрема, це можуть бути обґрунтовані посилення з поданням відповідних доказів про те, що особа, щодо якої вимагається розкриття банківської таємниці, не знаходиться за місцем своєї реєстрації; підтверджена неможливість вручення повідомлення з копією наказу про проведення документальної перевірки тощо.

Проте суди всупереч вимогам ст. ст. 212–214, 287, 315 ЦПК України зазначене не врахували та прийшли до передчасного висновку про відмову у задоволенні заяви.

За таких обставин ухвалені у справі судові рішення не можуть вважатись законними й обґрунтованими, тому відповідно до ст. 338 ЦПК України вони підлягають скасуванню з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись ст. ст. 336, 338 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ України

у х в а л и л а :

Касаційну скаргу Державної податкової інспекції у Ленінському районі м. Дніпропетровська Головного управління Міндоходів у Дніпропетровській області задовольнити частково.

Рішення Оболонського районного суду м. Києва від 10 грудня 2013 року та ухвалу апеляційного суду м. Києва від 19 лютого 2014 року скасувати, справу передати на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Відповідно до вимог ст. 37 ЦПК у разі смерті фізичної особи, припинення юридичної особи, зміни кредитора чи боржника у зобов'язанні, а також в інших випадках заміни особи у відносинах, щодо яких виник спір, суд залучає до участі у справі правонаступника відповідної сторони або третьої особи на будь-якій стадії цивільного процесу. Усі дії, вчинені в цивільному процесі до вступу правонаступника, обов'язкові для нього так само, як вони були обов'язкові для особи, яку він замінив.

Після направлення справи судом касаційної інстанції на новий розгляд суд першої інстанції розглянув справу і ухвалив рішення про стягнення судових витрат на користь померлої особи, порушуючи при цьому вищезазначені норми закону, а також вимоги статей 28, 29, 30 ЦПК.

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 25 червня 2014 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом П.І.О. до П.Г.М., третя особа — державний нотаріус Новояворівської державної нотаріальної контори К.С.Й., про визнання договору недійсним, за касаційною скаргою П.Г.М. на рішення Яворівського районного суду Львівської області від 7 жовтня 2013 року та ухвалу апеляційного суду Львівської області від 24 лютого 2014 року,

в с т а н о в и л а:

У вересні 2006 р. П.І.О. звернувся до суду з указаним позовом, мотивуючи свої вимоги тим, що 13 березня 2006 року він уклав із П.Г.М. договір купівлі-продажу житлового будинку та земельної ділянки, що розташовані в с. Івано-Франкове Яворівського району Львівської області за ціною 25 тис. грн. Вважав, що спірний договір слід визнати недійсним з підстав, передбачених ч. 1 ст. 229 ЦК України, оскільки він був укладений під впливом помилки. Згодом, опікун П.І.О. — П.М.М., уточнила позовні вимоги, вважаючи, що спірний договір слід визнати недійсним з підстав, передбачених ст. 230 ЦК України, оскільки П.І.О. підписав його під впливом обману з боку П.Г.М. Просила поновити його в правах на будинок та присадибну ділянку.

Справа розглядалася судами неодноразово.

Рішенням Яворівського районного суду Львівської області від 7 жовтня 2013 року, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Львівської області від 24 лютого 2014 року, позов П.І.О. задоволено. Визнано недійсним договір купівлі-продажу житлового будинку та земельної ділянки від 13 березня 2006 року, укладений між П.І.О. і П.Г.М. та посвідчений державним нотаріусом Новояворівської державної нотаріальної контори К.С.Й. Стягнуто із П.Г.М. на користь П.І.О. судові витрати.

У касаційній скарзі П.Г.М., посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права, просить скасувати оскаржувані судові рішення та закрити провадження у справі.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Відповідно до вимог ст. 324 ЦПК України підставами для касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Відповідно до ч. 3 ст. 335 ЦПК України суд не обмежений доводами касаційної скарги, якщо під час розгляду справи буде виявлено неправильне

застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення.

Задовольняючи позов П.І.О., суд першої інстанції, з висновками якого погодився й суд апеляційної інстанції, виходив із того, що позивач помилявся щодо природи вчиненого ним правочину, оскільки жодних об'єктивних даних, які б свідчили про існування його волевиявлення на відчуження свого житлового будинку та земельної ділянки шляхом продажу немає, а відтак спірний договір купівлі-продажу підлягає визнанню недійсним на підставі ст. 229 ЦК України.

Проте повністю погодитися із такими висновками судів не можна.

Відповідно до ст. 213 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Згідно зі ст. 214 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує, зокрема, такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Зазначеним вимогам закону судові рішення не відповідають.

Установлено, що на підставі договору купівлі-продажу, укладеного 13 березня 2006 року та посвідченого державним нотаріусом, позивач продав, а відповідач придбала житловий будинок та земельну ділянку за ціною 25 тис. грн.

Як на підставу для задоволення позовних вимог, позивач посилався на ст. 230 ЦК України, яка передбачає правові наслідки вчинення правочину під впливом обману, а не на правові наслідки вчинення правочину під впливом помилки — ст. 229 ЦК України, на підставі якої суд першої інстанції вирішив справу та ухвалив судові рішення.

При цьому, суд не звернув уваги на те, що указані норми ЦК України є різними за своєю правовою природою й кожна з них є окремою підставою для пред'явлення позову, оскільки перша з них передбачає правові наслідки вчинення правочину під впливом обману, а друга — правові наслідки вчинення правочину під впливом помилки.

Згідно ст. 230 ЦК України якщо одна із сторін правочину навмисно ввела другу сторону в оману щодо обставин, які мають істотне значення (частина перша ст. 229 ЦК України), такий правочин визнається судом недійсним. Обман має місце, якщо сторона заперечує наявність обставин, які можуть перешкоджати вчиненню правочину, або якщо вона замовчує їх існування.

Правочин визнається вчиненим під впливом обману у випадку навмисного введення іншої сторони в оману щодо обставин, які впливають на вчи-

нення правочину. На відміну від помилки, ознакою обману є умисел у діях однієї зі сторін правочину.

Наявність умислу в діях відповідача, істотність значення обставин, щодо яких особу введено в оману, і сам факт обману повинна довести особа, яка діяла під впливом обману. Обман щодо мотивів правочину не має істотного значення.

Відповідно до ч. 4 ст. 338 ЦПК України висновки і мотиви суду касаційної інстанції, з яких скасовані рішення, є обов'язковими для суду першої чи апеляційної інстанції при повторному розгляді справи.

Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 14 грудня 2011 року рішення судів першої та апеляційної інстанцій було скасовано, а справу передано на новий розгляд до суду першої інстанції.

При новому розгляді справи судам необхідно було встановити, чи є обставини, на які посилається позивач, істотними і чи стосуються вони мотивів правочину, оскільки це є необхідним для правильного вирішення даного спору, чого судами виконано не було.

Натомість, у порушення вимог ст. 11 ЦПК України, яка зобов'язує суд розглядати справи у межах заявлених вимог, суди першої та апеляційної інстанції при новому розгляді справи помилилися щодо характеру спірних правовідносин, не визначилися з предметом позову та його правовою підставою, дійшовши помилково висновку про необхідність задоволення позовних вимог на підставі ст. 229 ЦК України.

Окрім наведеного, із долученого до матеріалів справи свідоцтва про смерть убачається, що П.І.О. помер 5 серпня 2008 року.

Оскільки між сторонами виник майновий спір, який допускає правонаступництво, суд апеляційної інстанції залучив П.В.І. як правонаступника після померлого П.І.О.

Відповідно до вимог ст. 37 ЦПК України у разі смерті фізичної особи, припинення юридичної особи, зміни кредитора чи боржника у зобов'язанні, а також в інших випадках заміни особи у відносинах, щодо яких виник спір, суд залучає до участі у справі правонаступника відповідної сторони або третьої особи на будь-якій стадії цивільного процесу. Усі дії, вчинені в цивільному процесі до вступу правонаступника, обов'язкові для нього так само, як вони були обов'язкові для особи, яку він замінив.

Після направлення справи судом касаційної інстанції на новий розгляд, суд першої інстанції розглянув справу і ухвалив рішення про стягнення судових витрат на користь померлої особи, порушуючи при цьому вищезазначені норми закону, а також вимоги ст. ст. 28, 29, 30 ЦПК України.

Суд апеляційної інстанції на зазначене уваги не звернув і, перевіряючи рішення суду першої інстанції, вказаних недоліків не усунув.

Ураховуючи те, що фактичні обставини, які мають значення для правильного вирішення справи, судами не встановлені, а також у зв'язку із наве-

деними порушеннями норм процесуального права, ухвалені судові рішення законними та обґрунтованими визнати не можна, а тому вони підлягають скасуванню з підстав, передбачених ч. 2 ст. 338 ЦПК України, з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись ст. ст. 335, 336, 338 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу П.Г.М. задовольнити частково.

Рішення Яворівського районного суду Львівської області від 7 жовтня 2013 року та ухвалу апеляційного суду Львівської області від 24 лютого 2014 року скасувати, справу направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.